

zet wetenschap
op de agenda!

Bouwstenen voor de strategische agenda wetenschap

Hartelijk dank voor je bijdrage aan het Event 'vrienden van wetenschap': zet wetenschap op de agenda! In dialoog met wetenschappers, ondernemers, studenten, politici, bestuurders en andere stakeholders gingen we op zoek naar bouwstenen voor een strategie om wetenschap hoger op de maatschappelijke en politieke agenda te krijgen. Jij hebt daar op 2 december een wezenlijke bijdrage aan geleverd. Vertrekpunt was een burgerpeiling die dit najaar plaatsvond. Deze peiling wijst uit dat wetenschap op meer draagvlak kan rekenen wanneer wetenschappers er beter in slagen zichtbaar te maken hoe en wat zij bijdragen aan de kwaliteit van de samenleving. In vervolg daarop vond in oktober een tweedaagse dialoogsessie met experts plaats in Noordwijk, waarna er verschillende online discussies werden gehouden. Al deze activiteiten hebben richting gegeven aan het programma van vandaag. De uitkomsten van de workshops lees je in dit document. We hebben de uitkomsten van de workshops per thema als bouwstenen geformuleerd. Wat gaat het Innovatieplatform, initiatiefnemer van vrienden van wetenschap, hiermee doen? Op basis van alle bijdragen stelt het Innovatieplatform een Green Paper op. Eind januari 2010 tref je dit document aan op de websites van vrienden van wetenschap en van het Innovatieplatform (www.vriendenvanwetenschap.nl en www.innovatieplatform.nl). Wij nodigen je van harte uit om op dit document je reactie te geven. De reacties worden meegenomen in de uiteindelijke White Paper, dat in maart door het Innovatieplatform wordt aangeboden aan het kabinet en de politieke partijen. Voor dit moment danken wij je hartelijk voor je bijdragen. Wij rekenen erop dat je mee blijft denken en discussiëren over de vraag hoe wij wetenschap hoger op de maatschappelijke en politieke agenda kunnen krijgen.

Namens het Innovatieplatform,
Robbert Dijkgraaf en René Smit

Wetenschap en systeem

De workshops over het systeem van wetenschap in Nederland gaven één ding heel duidelijk aan: een klein land als Nederland is te klein om onderling te concurreren, het is belangrijk om duidelijke keuzes te maken die leiden tot meer samenhang, hoewel het samenvoegen van Nederlandse universiteiten werd niet breed gedragen.

Bovenaan de prioriteitenlijst staat excellentie in zowel onderwijs als onderzoek.

Verder is van belang dat ons talent behouden blijft en hiermee de positie in Europa gewaarborgd wordt. Focus en massa was onderwerp van discussie: er heerst nog verdeeldheid over de rol van focus en massa in wetenschapsbeleid; het is nog niet duidelijk wat dat oplevert. Ook werd het belang van openheid en transparantie in het maken van keuzes onderstreept. De bouwstenen op een rijtje:

-
- **Zorg voor systeemvereenvoudiging**
 - **Zorg voor meer nationale samenhang met betrekking tot de universiteiten. Wel met oog voor de disciplines waar een universiteit in gespecialiseerd is**
 - **Kies als overheid voor focusgebieden, zodat het bedrijfsleven durft te investeren.**
 - **Er moet ook aandacht zijn voor onderwijs (basisonderwijs, middelbaar onderwijs, hoger onderwijs) om het onderzoek te kunnen verbeteren**
 - **Organiseer meer interactie tussen kennisinstellingen en (MKB) ondernemers, bijvoorbeeld door middel van kenniskringen**
 - **Paradigmashift door creatieve destructie is nodig**
 - **Pas verbeterd beleid voor buitenlandse kenniswerkers ook toe op Nederlandse toptalenten die tijdelijk in het buitenland zijn**
 - **Bereid Nederlandse kenniswerkers voor op meedoen in internationale onderzoeks-samenwerking door het opnemen van kwalificaties hiervoor in de opleiding.**
 - **Nederland moet, door te laten zien dat het investeert in R&D, werken aan een verbeterd imago voor onderzoek en onderzoekers, zodat het aantrekkelijk blijft om hierheen te komen**
 - **Laat zien dat NL investeert in R&D en verbeter hiermee het imago van onderzoek en van onderzoekers. Stimuleer Nederlandse kennisinstellingen hiertoe: toon lef!**
 - **Neem het Meerjaren Innovatie en Kennis Kompas op in een openbaar loket waar wetenschappers en bedrijfsleven nieuwe thema's onder te kunnen hangen**

Wetenschap en economie

De workshops met het thema Economie hebben gemeen dat samenwerking en verbindingen van grote waarde is, bijvoorbeeld in bedrijfsketens (Eindhoven's Secret: het geheim is er zijn geen geheimen), tussen kennisinstellingen en het MKB en tussen wetenschappers onderling. De opbrengsten van wetenschap zijn moeilijk te waarderen in geld of anderszins; hiervoor bestaat geen eenduidig meetinstrument.

Ook het belang van behoud van R&D in Nederland werd onderstreept en er werd aandacht besteed aan marketing van producten en octrooien. Als bouwstenen werden aangeleverd:

-
- Zet wetenschap in de etalage, zodat (MKB) ondernemers weten wat er 'te koop' is
 - Organiseer het leggen van verbindingen, bijvoorbeeld d.m.v. een intermediair en 'clusterradars'
 - Maak gebruik van internationale expertise
 - Zorg voor structurele financiële middelen voor innovatieprogramma's binnen de Sleutelgebieden
 - Bedenk mechanismen waardoor patenten die bij (semi) publieke kennisinstellingen op de plank blijven liggen beschikbaar komen voor starters
 - Zorg er door middel van 'Blue Ocean Strategie', doelbewust innoveren en business development ervoor dat kennis benut wordt
 - Leg de focus niet puur op opbrengsten in de zin van geld: wetenschap levert ons meer dan monetaire waarde; wetenschap draagt bij aan het begrijpen van de wereld en onszelf.
 - Zet in op continu en stabiel overheidsbeleid: dit is essentieel voor duurzame samenwerking tussen bedrijven en wetenschap.
 - Speel in op natuurlijke sterktes van partijen i.p.v. top-down afgedwongen
 - Sleutelgebieden als focusgebieden is goede richting voor ordening in het veld
 - Nieuwe effectievere ordening van de technologiesector (TU's en GTI's) is gewenst ook gelet op internationale dynamiek.
 - Gebruik ontwikkelde best practices op het gebied van 'responsible partnering' (IP etc.) breder

Wetenschap en onderwijs

De workshops over dit thema onderstreepten de onderlinge afhankelijkheid van wetenschap en onderwijs. Zonder goed onderwijs geen goede wetenschappers, maar ook het belang van academici en wetenschappers voor het onderwijs kwam aan de orde. Bouwstenen voor dit onderwerp:

-
- Gebruik de Prestatie Innovatie Aanpak (PIA) om uitgesproken ambities (zoals KIA) uit te voeren
 - Geef instellingen ruimte zelf hun route te bepalen, wanneer prestatieafspraken zijn gemaakt
 - Organiseer steun in het veld en een onafhankelijke uitvoeringsorganisatie als partner naast autonome instellingen om de prestatieafspraken te laten nakomen
 - Versterk de samenwerking tussen Nederlandse universiteiten, toponderzoekers en onderzoeksinstituten op het gebied van onderzoek en opleiding
 - Verklein de brug tussen wetenschap en maatschappij!
 - Neem Communicatie op als integraal onderdeel van promovendi-opleidingen om wetenschappers beter te laten communiceren over hun toegevoegde waarde
 - Zet genderprobleem en cultuurprobleem (gebrek aan waardering voor excellentie) op de agenda
 - Stel hogere eisen aan inhoudelijke en didactische kwaliteit van docententeams en de opleiding van de docenten
 - Versterk intrinsieke motivatie, bv zelf management, van studenten / leerlingen
 - Eigen financiële bijdrage studenten?
 - Stop teveel aan sturing en controle door politiek, geef meer vrijheid aan docenten en maak hen verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking
 - Plaats talenten van studenten centraal i.p.v. hokjes, vakjes, papertjes
 - Meer differentiatie in de post-bachelorfase
 - Zorg dat het onderwijs meer aandacht besteedt aan functioneren van academici en HBO-ers in het MKB
 - Neem ondernemerschap op alle universiteiten op in het curriculum
 - Verdubbel overheidsuitgaven in ondernemerschapsonderwijs
 - Investeer in persoonlijke begeleiding van studenten, als je niet uitgedaagd voelt, hoe wordt je dan wel de innovator van de toekomst

Wetenschap en maatschappij

In de workshop rondom dit thema stond een verscheidenheid aan thema's centraal; van creatieve industrie tot energie en veiligheid. Algemene conclusie is dat wetenschap onmisbaar is voor elk van de vakgebieden, maar dat de relevantie duidelijker onderstreept mag worden naar de samenleving toe. Hier ligt een taak voor de wetenschap, vind een meerderheid.

-
- **Stimuleer de Creatieve Industrie om tot een gezamenlijke onderzoeksagenda te komen die de verbinding aan kan gaan met wetenschappelijke instituties**
 - **Creëer een nieuwe context voor deze nieuwe onderzoekspraktijk: Een Oranje Vrijstaat waar nieuwe regels en nieuwe legitimeringsmodellen worden toegestaan**
 - **Beoordeel wetenschappers niet alleen op de reputatie binnen eigen vakgebieden, maar ook op maatschappelijke relevantie**
 - **Behalve dat de samenleving vrienden moet worden van wetenschap, moet wetenschap vrienden worden met de samenleving**
 - **Behoud top-instituten en PPS-constructies; zij hebben over het algemeen geleid tot meer focus in het fundamentele onderzoek**
 - **Stuur aan op een culturomslag: ook in de medische wereld moet het mogelijk zijn 'bij elkaar over de schutting te kijken': dit werkt enthousiasmerend en innovatieversnellend**
 - **Maak kennis (die nu in de hoofden van mensen zit) expliciet**
 - **Investeer in wetenschap ten bate van veiligheid; dit is relevant voor de gehele samenleving en kan kostenbesparend werken**
 - **Focus op monitoren en beïnvloeden van gedrag**
 - **Zorg voor continuïteit (beloon goed lopende PPP's ipv afstraffen door geldkraan dicht te draaien)**
 - **Verhoog ambitie niveau voor R&D-investeringen weer tot 3% van BNP**
 - **Houd ook bij energietransitie een sterke regie**

Wetenschap en financiering

Het thema Financiering is nauw verbonden met de manier waarop het huidige wetenschapssysteem in Nederland georganiseerd is. De meerderheid was van mening dat de manier van financiering van wetenschap niet optimaal is.

Een nieuwe manier van geld verdelen, PPS-constructies en FES gelden waren onderdeel van gesprek in de workshop rondom dit thema. Dit leverde de volgende bouwstenen op:

-
- **Saneer het niet-productieve deel van het organieke bestel**
 - **Revitaliseer de na Schutte geknevelde Programmeervrijheid**
 - **Versimpel het kwaliteitszorgstelsel verder**
 - **Schep inherente sturing en meer objectieve systeem rationaliteit**
 - **Bewerkstellig op nationaal niveau samenwerking EN taakverdeling**
 - **Bevorder internationaal de 'open method of coördination'**
 - **Kies voor SF en Leven Lang Leren een studietoelatingssysteem in plaats van LENEN.NL**
 - **Creëer een 4e geldstroom: met de NIIB% en charitas als bonus**
 - **Laat PPS constructies bestaan, maar organiseer ze niet top-down: sluit aan bij natuurlijke samenwerking in het veld gefaciliteerd door de overheid.**